Hallintovaliokunta

Tiistai 27.4.2021 klo 18.30—19.00

Läsnä
puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Anna-Kaisa Ikonen kok
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Mats Löfström r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Matti Semi vas
jäsen Heidi Viljanen sd
jäsen Ben Zyskowicz kok
varajäsen Mari Rantanen ps

Sihteerit
valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne
istuntoasiainneuvos Henri Helo

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 17 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi

Hallituksen esitys HE 241/2020 vp

Valiokunnan lausuntoluonnos Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi / A3
Muu asiakirja Sihteerien täydennysesityksiä 1.pdf / B3
Muu asiakirja Sihteerien täydennysesityksiä 2.pdf / C3
Eriävä mielipide Eriävä mielipide_1_HE_241_2020_vp_ps_27042021.pdf / D3
Eriävä mielipide Eriävä mielipide_2_HE_241_2020_vp_kok_27042021.pdf / E3

Valiokunta hyväksyi käsittelyn pohjaksi 22.4.2021 jaetun lausuntoluonnoksen sihteerien täydennysesityksiä 1 mukaisilla muutoksilla.

Merkittiin valiokunnalle jaetuksi: Sihteerien täydennysesityksiä lausuntoluonnokseen (HE 241/2020 vp) 27.4.2021 klo 12.15 pidetyn kokouksen perusteella (sihteerien täydennysesityksiä 2).

Suoritettiin yksityiskohtainen käsittely loppuun.

Hyväksyttiin edellisessä kokouksessa avoimeksi jätetty kappale 177 sihteerien täydennysesityksiä 2 mukaisena.

Todettiin, että sihteerien täydennysesityksiä 2 kappale 207 vastaa edellisessä kokouksessa hyväksyttyä.

Hyväksyttiin edellisessä kokouksessa avoimeksi jätetty kappale 231 sihteerien täydennysesityksiä 2 mukaisena.

Päätettiin yksimielisesti lisätä jo hyväksytyn kappaleen 229 loppuun vielä seuraava virke: ”Esityksen perustelujen mukaan joissakin tilanteissa jouduttaneen myös harkitsemaan sopimuksen irtisanomista, jos se sopimusehtojen mukaisesti on mahdollista ja taloudellisesti sekä muista syistä perusteltua.”.

Ed. Talvitie ehdotti ed. Ikosen kannattamana, että kappaleen 276 loppuun lisätään seuraava: ”Uudistus kuitenkin kaventaa kunnallista itsehallintoa merkittävällä tavalla. Monen kunnan asukkaiden vaikutusmahdollisuudet karkaavat kauemmaksi, koska uusissa aluevaltuustoissa moni pieni kunta jää väistämättä täysin ilman edustajaa. Samalla uudistus vie puolet kuntien tuloista ja tehtävistä. Suomalaisen kuntaperusteisen mallin ja vahvan peruskunnan vahvuus on ollut juuri siinä, että se on vastannut hyvin laajasti hyvinvointiyhteiskunnan tehtävistä ja kyennyt vastaamaan arjen tarpeisiin yli hallinnonalarajojen. Uudistus murentaa tämän toimija-aseman ja synnyttää palveluihin ja niistä päättämiseen katkoskohtia.”.

Ehdotuksesta äänestettiin pohjaa vastaan.

Äänin 11-6 pohjaa hyväksyttiin.

Ed. Peltokangas ehdotti ed. M. Rantasen kannattamana, että lisätään uusi kappale 277 a seuraavasti: ”Valiokunta on huolissaan myös siitä, että uudistuksen myötä palvelut todennäköisesti loittonevat pienten maaseutukuntien asukkaista. Kasvavat palvelutarpeet yhdis-

tettynä tavoitteeseen hillitä kustannusten kasvua voivat käytännössä johtaa palveluverkon karsimiseen. Kun vastuu palveluiden järjestämisestä ei jatkossa enää olisi kuntatasolla, hyvinvointialueiden on helppo karsia lähipalveluita ja keskittää palvelut maakuntakeskuksiin. Varsinkin erityisosaamista edellyttävät palvelut todennäköisesti joko siirtyvät kauemmaksi tai ovat ainakin nykyistä harvemmin tarjolla oman kunnan alueella. Kun asukkaiden tarvitsemia palveluja ei enää ole tarjolla, johtaa uudistus erityisesti pienempien kuntien elinvoimaisuuden heikentymiseen.”.

Ehdotuksesta äänestettiin pohjaa vastaan.

Äänin 11-6 pohja hyväksyttiin.

Ed. Talvitien ehdotti ed. Ikosen kannattamana, että kappaleen 278 viides virke muutetaan kuulumaan seuraavasti: ”Esimerkiksi suurimmat kaupungit järjestävät suuren osan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista tällä hetkellä itse, mutta palvelujen tuottamisessa hyödynnetään laajasti ulkoisia palveluntuottajia.”.

Ehdotuksesta äänestettiin pohjaa vastaan.

Äänin 11-6 pohja hyväksyttiin.

Ed. Peltokangas ehdotti ed. M. Rantasen kannattamana, että lisätään uusi kappale 277 b seuraavasti: ”Ehdotettu uudistus ei toisaalta ota riittävällä tavalla huomioon myöskään kaupungistumista, suurten kaupunkiseutujen erityispiirteitä eikä kaupunkiseutujen kasvavaa merkitystä. Uudistuksen rahoitusjärjestelmään sisältyy suuri riski siitä, että kaupunkien tulopohja ja kannusteet esimerkiksi oman elinkeinopolitiikan toteuttamiseen sekä kilpailukykyisen kaupungin rakentamiseen heikkenevät oleellisesti. Lisäksi on olemassa riski, että tehtävien ja vastuun pirstoutuessa useamman hallinnon tason hoidettavaksi suurten kaupunkien mahdollisuudet vastata esimerkiksi väestönkasvun ja maahanmuuton haasteisiin sekä eriytymiskehityksen ja muiden kaupungistumisen lieveilmiöiden torjumiseen vaikeutuvat.”.

Ehdotuksesta äänestettiin pohjaa vastaan.

Äänin 11-6 pohja hyväksyttiin.

Lisättiin kappaleeseen 280 ennen viimeistä virkettä uusi virke seuraavasti: ”Myös palveluverkko ja kaavoitus vaativat yhteensovittamista.”

Ed. Talvitie ehdotti ed. Ikosen kannattamana, että kappaleen 284 loppuun lisätään seuraava: ”Hallintovaliokunta pitää kohtuuttoman tiukkana hallituksen esityksen voimaansaattamisen aikataulua. Se on myös vastoin hyvää hallintoa sekä lainsäädäntövalmistelua. Tämän kokoluokan ja merkityksen esitys tulisi hyvän lainvalmistelun periaatteiden näkökulmasta tehdä huolella, ei hätiköiden. Etenkin suurilla hyvinvointialueilla toiminnan käynnistämiseen varattu aika on erittäin tiukka. Asiantuntijakuulemisissa esitettyjen perusteiden mukaan lain voimaantuloa on lykättävä vuodella eteenpäin eli vuoden 2024 alkaen.”.

Ehdotuksesta äänestettiin pohjaa vastaan.

Äänin 11-6 pohja hyväksyttiin.

Hyväksyttiin kappaleen 301 toinen virke seuraavan muotoisena: ”Hallituksen esityksen perusteluihin sisältyvän taulukon mukaan palkkaharmonisaation kustannukset olisivat noin 124 - 434 miljoonaa euroa vuodessa.”

Ed. Talvitie ehdotti ed. Ikosen kannattamana, että kappaleeseen 304 lisätään seuraava: ”Hallitsemattomat, suuret ja pitkäkestoiset muutoskustannukset kasvattavat sote-menoja perusuraan verrattuna ainakin 2030-luvulle asti ilman, että sote-palvelujen laatu tai saatavuus paranee. Tiukassa rahoitusraamissa muutoskustannukset verottavat todennäköisesti palvelujen laatua, saatavuutta ja kehittämistä. Lisäksi on ongelmallista, että edes suurimmista muutoskustannuksista ei ole tehty laadukkaita arvioit eikä muutoskustannuksia ole pyritty hillitsemään.”.

Ehdotuksesta äänestettiin pohjaa vastaan.

Äänin 11-6 pohja hyväksyttiin.

Hyväksyttiin kappale 305 sihteerien täydennysesityksiä 2 mukaisena.

Ed. Peltokangas ehdotti ed. M. Rantasen kannattamana, että lisätään uusi 310 a kappale seuraavasti: ” Hallituksen esityksessä myönnetään, että uudistus voisi alkaa vahvistaa julkista taloutta vasta 2030-luvun puolella. Koska uudistuksen aiheuttamien muutoskustannusten suuruuteen liittyy kuitenkin huomattavaa epävarmuutta ja koska hyvinvointialueiden rahoitusmallin toimivuuteen liittyy merkittäviä riskejä, on todennäköistä, että sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvu on nopeampaa kuin rahoitusmallin ja sen lisäksi huomioitujen muutoskustannusten perusteella voisi olettaa. Näin ollen on valiokunnan näkemyksen mukaan ilmeistä, että uudistuksen negatiivinen vaikutus julkiseen talouteen tulee olemaan suurempi ja pitkäkestoisempi kuin, mitä hallituksen esityksessä annetaan ymmärtää.”

Ehdotuksesta äänestettiin pohjaa vastaan.

Äänin 11-6 pohja hyväksyttiin.

Muilta osin pohja hyväksyttiin sellaisenaan.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Ed. Purra, Peltokangas, Rantanen M, Talvitie, Zyskowicz ja Ikonen varasivat tilaisuuden eriävän mielipiteen jättämiseen. Ilmoitettiin, että eriävä mielipide on toimitettava sihteerille 27.4.2021 klo 20.00 mennessä.

Lausuntoon jätettiin eriävä mielipide: ed. Purra, Peltokangas ja Rantanen M, eriävä mielipide 1.

Lausuntoon jätettiin eriävä mielipide: ed. Talvitie, Zyskowicz ja Ikonen, eriävä mielipide 2.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

4. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

5. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on epävirallinen etäkokous keskiviikkona 28.4.2021 klo 11.15.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne